ਰਾਣਾ ਅਯੂਬ
ਬਨਾਮ
ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ
ਇਸਦੇ ਸਹਾਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਰਾਹੀਂ
(ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਅਪਰਾਧਿਕ) ਨੰਬਰ 12 ਦਾ 2023)
ਫਰਵਰੀ 07, 2023

[ਵੀ. ਰਾਮਸੁਬ੍ਰਮਣਿਯਮ ਅਤੇ ਜੇ.ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 2002 – ਸ. 3, 4, 44 ਅਤੇ 45 – ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 – ਸੱ. 403, 406, 418, 420 – ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2008 – ਸ. 66ਡੀ – ਕਾਲਾ ਧਨ ਐਕਟ – ਸ. 4 – ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਐਕਟ, 1999 – ਸ. 37 – ਆਮਦਨ ਕਰ ਐਕਟ, 1961 – ਸੱ. 133(6) – ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਆਨਲਾਈਨ ਕ੍ਰਾਊਡਫੰਡਿੰਗ ਪਲੇਟਫਾਰਮ “ਕੇਟੋ” ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕ੍ਰਾਊਡਫੰਡਿੰਗ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ – ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ (ਈਡੀ) ਦੇ ਮੁੰਬਈ ਜ਼ੋਨਲ ਦਫ਼ਤਰ ਨੇ ਫੇਮਾ ਅਧੀਨ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ – ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਗ਼ਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ (ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ) ਵੱਲੋਂ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਸੱ. 403, 406, 418, 420, ਆਈਟੀ ਐਕਟ ਦੇ ਸ. 66ਡੀ ਅਤੇ ਕਾਲਾ ਧਨ ਐਕਟ ਦੇ ਸ. 4 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ – ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਈਡੀ ਦੇ ਮੁੰਬਈ ਜ਼ੋਨਲ ਦਫ਼ਤਰ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਸਬੰਧੀ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ – ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਈਡੀ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਜ਼ੋਨਲ ਦਫ਼ਤਰ ਨੇ ਗ਼ਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਵਿੱਚ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਅੱਗੇ ਨਿੱਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ – ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਈਡੀ ਵੱਲੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਨਵੀ ਮੁੰਬਈ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਦੇ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ ਤੇ ਅਟੈਚਮੈਂਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ – ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ, ਗ਼ਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਨੇ ਈਡੀ (ਜਵਾਬਦੇਹ) ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲਿਆ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਈ ਸੱਦਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ – ਸੱਦੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਪੈਸ਼ਲ ਜੱਜ ਗ਼ਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ – ਫੈਸਲਾ: ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਹਾਸਲ ਵਰਚੁਅਲ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪੈਸੇ ਦੀ ਆਨਲਾਈਨ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਿੱਥੇ ਹੋਈ ਹੈ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੈ – ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਆਮਦਨ (i) ਛੁਪਾਈ ਗਈ ਸੀ; ਜਾਂ (ii) ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ; ਜਾਂ (iii) ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ; ਜਾਂ (iv) ਵਰਤੀ ਗਈ ਸੀ – ਇਹ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ – ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਥਾਨ/ਸਥਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਤੱਥਯਕ ਵਿਵਾਦ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਸੁਲਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ – ਯਾਚੀ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 2002 – ਧਾਰਾ 44 – ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ – ਫੈਸਲਾ: ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਅਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 177 ਤੋਂ 184 ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 44 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (ਅ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਪੀਐਮਐਲਏ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਵੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ – ਭਾਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੰਜੋਗ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਅਦਾਲਤ, ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ, ਉਸ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨੇ ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਲਿਆ ਹੈ।

ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1. ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 2002 ਦੀ ਧਾਰਾ 44(1)(ਅ) ਵੱਲੋਂ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਉਲਝਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਧਾਰਾ 44(1)(ਅ) ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਭ ਤੋਂ ਮੌਲਿਕ

ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਖੇਤਰ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ "ਅਪਰਾਧ" ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 44(1)(ਅ) ਤਿੰਨ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ "ਅਪਰਾਧ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ "ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਪਰਾਧ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਹੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਬਦ "ਅਪਰਾਧ" ਅਕੇਲਾ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਇਹ ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਬਦ "ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਪਰਾਧ" ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਇਹ ਪ੍ਰੇਰਕ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਖੇਤਰ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ "ਅਪਰਾਧ" ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਧਾਰਾ 44(1)(ਅ) ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 43(1) ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਹੀ ਉਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਵੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 23][903-ਏ-ਡੀ]

2. ਜੇਕਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੋਵੇ ਜਿਸ ਨੇ ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਲਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੀਐਮਐਲਏ ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ, ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਪਰਾਧ ਸਬੰਧੀ ਕੇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਲਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ, ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ

3. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੇਵਲ ਧਾਰਾ 43(1) ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਹੀ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧ ਇਕੱਠੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 44(1) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ (i) ਦੁਆਰਾ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਖਿਆ (i) ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਨੋਂ ਸੈੱਟਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਇੱਕੋ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਇਕੱਠੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 26]

4. ਧਾਰਾ 44 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (ਅ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਵਿਛੋਲਣ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 43(1) ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋ ਖੰਡ ਦੋ ਨਿਯਮ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ (i) ਕਿ ਪੀਐਮਐਲਏ ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਉਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਏ ਜਾਣਗੇ ਜੋ ਉਸ ਖੇਤਰ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਥੇ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ (ii) ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨੂੰ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਵੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 27]

5. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਅਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 177 ਤੋਂ 184 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਸਵੀਰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਸੰਯੁਕਤ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸਮਝ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 44 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (ਅ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੁਕਮ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਹ ਪੀਐਮਐਲਏ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਕੋਲ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਜੇਕਰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨੂੰ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਤੇ, ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨੇ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 35 ਅਤੇ 36]

6. ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁਝ ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ

ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ, ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, (i) ਛੁਪਾਉਣਾ; (ii) ਕਬਜ਼ਾ; (iii) ਪ੍ਰਾਪਤੀ; (iv) ਵਰਤੋਂ; (v) ਬੇਦਾਗ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ; ਜਾਂ (vi) ਬੇਦਾਗ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਨਾ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ (i) ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਆਮਦਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, (ii) ਇਸਨੂੰ ਦੂਜੇ ਥਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ, (iii) ਇਸਨੂੰ ਤੀਜੇ ਥਾਂ ਤੇ ਛੁਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ (iv) ਇਸਨੂੰ ਚੌਥੇ ਥਾਂ ਤੇ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਇੱਕ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸਥਾਨ ਸਥਿਤ ਹਨ, ਉਹ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਥਾਨ ਸਥਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸਥਾਨ ਸਥਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਇਸਨੂੰ ਛੁਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਇਸਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 38, 39]

7. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਥਿਤ ਆਮਦਨ ਨੂੰ (i) ਛੁਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਾਂ (ii) ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਾਂ (iii) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਾਂ (iv) ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 45]

ਕੌਸ਼ਿਕ ਚੈਟਰਜੀ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ & ਹੋਰ। (2020)
(10) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 92 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਵਿਜੇ ਮਦਨਲਾਲ ਚੌਧਰੀ & ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਸੰਘ &
ਹੋਰ। 2022 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 929 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਓਰੀਜੀਨਲ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ : ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ
(ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ) ਨੰਬਰ 12 ਦਾ 2023।

(ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 32 ਅਧੀਨ)

ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਵ੍ਰਿੰਦਾ ਗਰੋਵਰ, ਸੌਤਿਕ ਬੈਨਰਜੀ, ਆਕਰਸ਼ ਕਾਮਰਾ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਦੇਵਿਕਾ ਤੁਲਸੀਆਨੀ, ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਮੰਨਤ ਟਿਪਨੀਸ, ਅਧਿਵਕਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ।

ਤੁਸ਼ਾਰ ਮੇਹਤਾ, ਸਾਲੀਸਿਟਰ ਜਨਰਲ, ਮੁਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਮਾਰੋਰੀਆ, ਜ਼ੋਹੇਬ ਹੁਸੈਨ, ਕਨੂ ਅਗਰਵਾਲ, ਕੇ. ਪਰਮੇਸ਼ਵਰ, ਪਦਮੇਸ਼ ਮਿਸ਼ਰਾ, ਅਧਿਵਕਤਾ ਜਵਾਬੀ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੀ. ਰਾਮਾਸੁਬ੍ਰਮਣੀਅਨ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

1. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 32 ਅਧੀਨ ਉਪਰੋਕਤ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਆਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀਬੀਆਈ ਕੋਰਟ ਨੰਬਰ 1, ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਅਣਛੋਹ ਵਿਰੋਧੀ, ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਸੱਦਣ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 45 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 44 ਅਧੀਨ ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਐਕਟ, 20021SUPERSCRIPT ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

2. ਅਸੀਂ ਸੁਸ਼੍ਰੀ ਵ੍ਰਿੰਦਾ ਗਰੋਵਰ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਤੁਸ਼ਾਰ ਮੇਹਤਾ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਲੀਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਜਵਾਬੀ ਲਈ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

3. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦੌਰਾਨ, ਉਸ ਨੇ "ਕੇਟੋ" ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਆਨਲਾਈਨ ਕ੍ਰਾਊਡਫੰਡਿੰਗ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਰਾਹੀਂ ਕ੍ਰਾਊਡਫੰਡਿੰਗ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰੈਲ 2020 ਤੋਂ ਸਤੰਬਰ 2021 ਤੱਕ ਤਿੰਨ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈਆਂ। ਇਸੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਮੁੰਬਈ ਜ਼ੋਨਲ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਨੇ 3.8.2021 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਦਫ਼ਤਰੀ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਖਿਲਾਫ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਐਕਟ, 19992SUPERSCRIPT ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਜਾਂਚ

ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ।

4. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 7.9.2021 ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਸੰਕ੍ਰਿਤਯਾਨ ਵੱਲੋਂ, ਜੋ ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਆਈਟੀ ਸੈੱਲ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 2049/2021 ਵਿੱਚ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੇ ਇੰਦਿਰਾਪੁਰਮ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 403, 406, 418 ਅਤੇ 420 ਆਈਪੀਸੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 66ਡੀ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2008 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 4 ਦੇ ਬਲੈਕ ਮਨੀ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ।

5. ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਜ਼ੋਨਲ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 37 ਦੇ ਫੀਮਾ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 133(6) ਦੇ ਆਮਦਨ ਟੈਕਸ ਐਕਟ, 1961 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ 6. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਮੁੰਬਈ ਜ਼ੋਨਲ ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਿਸਥਾਰਤ ਜਵਾਬ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਇਆ, ਦਿੱਲੀ ਜ਼ੋਨ-II ਦਫ਼ਤਰ ਦੇ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਨੇ 11.11.2021 ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ, ਈਡੀ ਕੇਸ ਨੰਬਰ DLZO-II/58/2021 ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ, ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੇ ਸੀਬੀਆਈ-2 ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੇ ਇੰਦਿਰਾਪੁਰਮ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ 7.9.2021 ਨੂੰ ਦਰਜ ਐਫਆਈਆਰ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣੀ।

7. ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਜ਼ੋਨ-II ਦਫ਼ਤਰ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਬਿਆਨ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਅਧੀਨ 15.12.2021 ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

8. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਦੁਆਰਾ 4.2.2022 ਨੂੰ ਐਚਡੀਐਫਸੀ ਬੈਂਕ, ਕੋਪਰਖੈਰਨੇ ਬ੍ਰਾਂਚ, ਨਵੀ ਮੁੰਬਈ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਦੇ ਅਸਥਾਈ ਅਟੈਚਮੈਂਟ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਸਥਾਈ ਅਟੈਚਮੈਂਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਡਜੂਡੀਕੇਟਿੰਗ ਅਥਾਰਿਟੀ ਨੇ 8.3.2022 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸ਼ੋ ਕਾਰਨ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ।

9. ਜਦੋਂ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਨ, ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਲੁੱਕ ਆਊਟ ਸਰਕੂਲਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਇਸਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੂਜੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਨੂੰ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ, ਇਸ ਛੋਟੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਅਸਥਾਈ ਅਟੈਚਮੈਂਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ 180 ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਅਵਧੀ 4.8.2022 ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ।

10. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਖਾਸ ਜੱਜ, ਐਂਟੀ-ਕਰਪਸ਼ਨ, ਸੀਬੀਆਈ ਕੋਰਟ ਨੰਬਰ 1, ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 29.11.2022 ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਨੂੰ 13.12.2022 ਨੂੰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਈ ਸੱਦਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੱਦੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਜਾਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਆਇਆ ਹੈ। ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 5(v) ਵਿੱਚ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ “ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਸੱਦਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ…” ਉਸ ਨੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਈ-ਕੋਰਟ ਵੈਬਸਾਈਟ ਦੀ ਇੱਕ ਸਕ੍ਰੀਨਸ਼ਾਟ ਨਾਲ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੋਈ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੱਦੇ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਿੰਟ ਆਊਟ ਕਾਪੀ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਫਾਇਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

11. ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮਿਸ ਵ੍ਰਿੰਦਾ ਗਰੋਵਰ, ਯਾਚੀ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਸੰਮਨ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਘਾਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਸੰਮਨ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ।

12. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਯਾਚੀ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 44(1) ਅਧੀਨ, ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ, ਸਿਰਫ ਉਸ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਉਸ ਖੇਤਰ ਲਈ

ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ 1973 ਦੀ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਹੈ। ਧਾਰਾ 44(1) ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨਾਨ-ਓਬਸਟੈਂਟੇ ਕਲਾਜ਼ ਦੇ ਇਲਾਵਾ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 71 ਵੀ ਪੀਐਮਐਲਏ ਨੂੰ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਯਾਚੀ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈ ਸਕਦੀ ਸੀ।

"356. 2013 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਸਮੇਤ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਲਾਜ਼ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ, ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀਆਂ ਸੁਣਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਖੇਤਰ ਲਈ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਥੇ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਹੈ, ਤਾਂ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਾਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਵੇਂ ਸੁਣਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸੁਤੰਤਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਪਰ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਥੇ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।" 357. ਇਸ ਵਿੱਚ, ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਸਿਰਫ ਉਸ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੈ ਜਿਥੇ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਖਾਸ ਐਕਟ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਉੱਤੇ ਹਾਵੀ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ 2002 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 71 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।"

14. ਤੱਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ, ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ ਜਿਥੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਥਿਤ ਆਮਦਨ ਜਮਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨਵੀ ਮੁੰਬਈ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਦੇ ਅਸਥਾਈ ਅਟੈਚਮੈਂਟ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਵੀ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਦੁਰੁਪਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਹਿੰਦੂ ਆਈ.ਟੀ. ਸੈੱਲ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕ□ਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖਾਸ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 201 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਜਵਾਬੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਵੀ ਮਨ ਨਾ ਲਾਉਣ ਕਾਰਨ ਵਿਕ□ਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

15. ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਮਿਸਟਰ ਤੁਸ਼ਾਰ ਮੇਹਤਾ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਤਾਲਮੇਲ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 7.9.2021 ਨੂੰ ਇੰਦਿਰਾਪੁਰਮ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਵਾਬੀ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕੋ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ 11.11.2021 ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਕੇਸ ਸੂਚਨਾ ਰਿਪੋਰਟ (ਈ.ਸੀ.ਆਈ.ਆਰ.) ਦਰਜ ਕਰਨੀ ਪਈ ਜਿਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ 'ਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਆਨਲਾਈਨ ਕ੍ਰਾਊਡਫੰਡਿੰਗ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਰਾਹੀਂ ਪੈਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਈ ਪੀੜਤ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਾਸ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਪੈਸਾ ਦਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸਾਲਿਸਿਟਰ ਜਨਰਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਜੱਜ, ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉੱਠਿਆ ਸੀ।

16. ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਤੋਂ, ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਦੋ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਹਨ (i) ਕੀ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਅਨੁਸੂਚਿਤ/ਪ੍ਰੀਡੀਕੇਟ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਇਸਦੇ ਉਲਟ; ਅਤੇ (ii) ਕੀ ਖਾਸ ਜੱਜ, ਐਂਟੀ-ਕਰੱਪਸ਼ਨ, ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਕੋਰਟ ਨੰ.1, ਗਾਜ਼ੀਆਬਾਦ, ਨੂੰ ਅਤਿਰਿਕਤ-ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਰਤਣ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਦਾ ਜਵਾਬ ਲੱਭਣ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

18. “ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ” ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 2(1)(ਪੀ) ਵਿੱਚ ਉਸੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹ (i) ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ (ii) ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ; (iii) ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ (iv) ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀ ‘ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਪਤੀ’ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਛੁਪਾਉਣੀ ਜਾਂ ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਇਸਨੂੰ ਬੇਦਾਗ ਸੰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਜਾਂ ਦਾਵਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਇਕ ਜਾਂ ਇਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੇਠਲੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲਤਾ ਹੋਵੇ, ਨਾਮਤ: (i) ਛੁਪਾਉਣੀ; (ii) ਕਬਜ਼ਾ; (iii) ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ; (iv) ਵਰਤੋਂ; (v) ਇਸਨੂੰ ਬੇਦਾਗ ਸੰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ; ਜਾਂ (vi) ਇਸਨੂੰ ਬੇਦਾਗ ਸੰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਦਾਵਾ ਕਰਨਾ, ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।

19. ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਦੋ ਮੁੱਖ ਅੰਗ ਹਨ, ਨਾਮਤ: (i) ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲਤਾ; ਅਤੇ (ii) ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ। “ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਪਤੀ” ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2(1)(ਯੂ) ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਪ੍ਰਤੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਸੂਚੀਬੱਧ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਮੁੱਲ ਜਾਂ ਜਿਥੇ ਅਜਿਹੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬਾਹਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੰਪਤੀ।

20. ਪੀਐਮਐਲਏ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਅਤੇ ਮਨੀ-ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਦੋ-ਧਾਰੀ ਪਹੁੰਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਧਿਆਇ III ਅਤੇ ਅਧਿਆਇ VI ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਪਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਅਟੈਚਮੈਂਟ, ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਖਾਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਅਪੀਲੀ ਉਪਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਅਧਿਆਇ VII ਖਾਸ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਰਾਂ ਦੇ ਅਭਿਯੋਗ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਦਾ ਹੈ।

21. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 43(1) ਖਾਸ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ ਦੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਨਾਲ, ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 43 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਧਾਰਾ 43(1) ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਵੀ ਟਰਾਇਲ ਕਰ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਉਸੇ ਟਰਾਇਲ ਅਧੀਨ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 43(1) ਅਧੀਨ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਟਰਾਇਲ ਲਈ ਇੱਕ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਧਾਰਾ 43 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਜਿਹੀ ਖਾਸ ਅਦ

"43. ਖਾਸ ਅਦਾਲਤਾਂ।— (1) ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਕੇ, ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਲਈ, ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਧਿਸੂਚਨਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਲਈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਜਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਵਰਗ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਲਈ।

ਵਿਆਖਿਆ।—ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ, “ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ” ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਸ ਰਾਜ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੈਸ਼ਨ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।

(2) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ, ਇੱਕ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਵੀ ਅਜ਼ਮਾਏਗੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ, ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ

ਕਾਨੂੰਨ, 1973 (2 ਦੇ 1974) ਅਧੀਨ, ਉਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

22. ਧਾਰਾ 44 ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ-ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 43(1) ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 44(1) ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, (i) ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਜਿੱਥੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਉਸੇ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ-ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 43(1) ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ; ਅਤੇ (ii) ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਨੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਲਈ ਹੈ, ਉਹ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸੰਜੀਦਗੀ ਲਈ ਹੈ। ਧਾਰਾ 44(1) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"44. ਖਾਸ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਜ਼ਮਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਪਰਾਧ।—

(1) ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ, 1973 (2 ਦੇ 1974) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ,—

(a) ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਉਸ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਖੇਤਰ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜ਼ਮਾਇਆ ਜਾਏਗਾ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ, ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਆਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖੇਗੀ; ਜਾਂ;

(b) ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ, ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇਸ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉੱਤੇ, ਬਿਨਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਬਿਨਾਂ, ਧਾਰਾ 3 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ;

ਬਸ਼ਰਤੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਉੱਤੇ, ਜੇਕਰ ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕੋਈ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਜਿਸ ਲਈ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਥਾਰਟੀ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਇਕ ਬੰਦ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗੀ; ਜਾਂ

(c) ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਉੱਤੇ ਧਾਰਾ (b) ਅਧੀਨ ਲਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਇਕ ਅਰਜ਼ੀ ਉੱਤੇ, ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਸਬੰਧੀ ਕੇਸ ਨੂੰ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਵੇਗੀ ਅਤੇ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ, ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉੱਤੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧੇਗੀ ਜਿਸ ਸਟੇਜ ਉੱਤੇ ਇਹ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

(d) ਇਕ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਤਾਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 (2 ਦੇ 1974) ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਇਕ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ.—ਸ਼ੱਕਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ,—

(i) ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਉਣ ਸਮੇਂ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਕੋ ਅਦਾਲਤ ਵਲੋਂ ਦੋਨੋਂ ਸੈੱਟਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ;

(ii) ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਸਬੂਤ, ਮੌਖਿਕ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ, ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਗਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਹੋਏ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਏ।" 23. ਸੈਕਸ਼ਨ 44(1)(a) ਵਲੋਂ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਥੇ

ਕੋਈ ਉਲਝਣ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 44(1)(a) ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਭ ਤੋਂ ਮੌਲਿਕ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਉਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਉਸ ਖੇਤਰ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਥੇ "ਅਪਰਾਧ" ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 44(1)(a) ਤਿੰਨ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ "ਅਪਰਾਧ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ "ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ" ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਇਕੋ ਵਾਰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਾਲ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ। ਤਿੰਨੇ ਥਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਜਿੱਥੇ ਸਿਰਫ "ਅਪਰਾਧ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ "ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰੀਡੀਕੇਟ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਉਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਉਸ ਖੇਤਰ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਥੇ "ਅਪਰਾਧ" ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸੈਕਸ਼ਨ 43(1) ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਉਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਟ੍ਰਾਇਲ ਵੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੋਵੇਗੀ।

24. ਇਕ ਆਮ ਪਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਐਕਟ ਫਿਰ ਧਾਰਾ 44(1)(c) ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਟਿਲ ਸਥਿਤੀ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜਣਾ ਲਈ ਹੈ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜਣਾ ਲਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਜਵਾਬ ਧਾਰਾ 44 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (ਸੀ) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜਣਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਸੰਜਣਾ ਲਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਪੀਐਮਐਲਏ ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਕੋਲ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜਣਾ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਰਜ਼ੀ ਉੱਤੇ, ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜਣਾ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ, ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਸਬੰਧੀ ਕੇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਸੰਜਣਾ ਲਈ ਹੈ।

25. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਸੰਜਣਾ ਲਈ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਜਿਹਨਾਂ ਨਾਲ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ, ਧਨ ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਨਹੀਂ।

26. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੇਵਲ ਧਾਰਾ 43(1) ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਹੀ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸਾਰੇ ਅਪਰਾਧ ਇਕੱਠੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚ ਚਲਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਸ਼ੱਕ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 44(1) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ (i) ਦੁਆਰਾ ਦੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਆਖਿਆ (i) ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਕੋ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੋਨੋਂ ਸੈੱਟਾਂ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਇਕੱਠੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

27. ਧਾਰਾ 44 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (ਅ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਦੀ ਸਾਵਧਾਨੀਪੂਰਵਕ ਵਿਛੋਲਣਾ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 43(1) ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਦੋ ਖੰਡ ਦੋ ਨਿਯਮ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ (i) ਕਿ ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਖੇਤਰ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚ ਚਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਥੇ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ (ii) ਜੇਕਰ ਇਕ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨੂੰ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਵੇਗੀ।

28. ਇਹ ਕੇਵਲ ਇਸ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 43(1) ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 44(1) ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ "ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ

ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਕ ਨਾਨ-ਓਬਸਟੈਂਟੇ ਕਲੋਜ਼ ਹੈ, ਧਾਰਾ 44(1) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 45(1) ਵਿੱਚ, ਦੋ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 46(1) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 65 ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ, ਖੋਜ, ਜ਼ਬਤੀ, ਕਬਜ਼ਾ, ਜਾਂਚ, ਅਭਿਯੋਗ ਅਤੇ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਰਦੀ ਹੈ।

29. ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸਮੇਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕਾਨੂਨ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਲਾਗੂ ਹਨ, ਸਿਵਾਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦੀ ਧਾਰਾ 71 ਜੋ ਇਕ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਧਾਰਾ 46(1) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 65 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

30. ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ. ਦੀਆਂ ਉਹਨਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਹੁਣ ਆਓ ਅਸੀਂ ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਈਏ ਜੋ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਿਪਟਦੇ ਹਨ।

31. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੌਸ਼ਿਕ ਚੈਟਰਜੀ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ & ਹੋਰਾਂ5$_{SUPERSCRIPT}$ ਵਿੱਚ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਆਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ, (i) ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਥਾਂ; ਜਾਂ (ii) ਉਸ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਨਤੀਜਾ, ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ (iii) ਉਹ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਾਂ (iv) ਉਹ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਪੀੜਤ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਾਂ (v) ਉਹ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਾਂ (vi) ਉਹ ਥਾਂ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ, ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਜਾਂ ਹਿਸਾਬ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸੀ, ਆਦਿ, ਮਾਮਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

32. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੌਸ਼ਿਕ ਚੈਟਰਜੀ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਸਿਵਿਲ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰੀ ਅਤੇ ਧਨਾਤਮਕ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੀਮਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇੱਕ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (i) ਅਪਰਾਧ; ਅਤੇ/ਜਾਂ (ii) ਅਪਰਾਧੀ ਦੁਆਰਾ।

20.1. ਹਰ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਣ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਧਾਰਾ 177 ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 177 ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਗਏ "ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ" ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 2(j) ਵਿੱਚ "ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਕੁਝ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਲਈ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰ" ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।52020 (10) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 92 20.2. ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ, ਕਈ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਅਪਰਾਧ ਕਿੱਥੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

20.3. ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿੱਚ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋਵੇ।

20.4. ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਲਗਾਤਾਰ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋਵੇ।

20.5. ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਈ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ

ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰਾਂ ਉੱਤੇ ਹੋਵੇ। (ਅੰਕ 2 ਤੋਂ 5 ਤੱਕ ਧਾਰਾ 178 ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ)

20.6. ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਤੀਜਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੋਵੇ। (ਧਾਰਾ 179)

20.7. ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਪਰਾਧ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕੰਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਜਿਕਰ ਕੀਤਾ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। (ਧਾਰਾ 180)

20.8. ਕੁਝ ਖਾਸ ਮਾਮਲਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਡਕੈਤੀ, ਡਕੈਤੀ ਨਾਲ ਕਤਲ, ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਭੱਜਣਾ, ਆਦਿ ਵਿੱਚ, ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਲੱਭਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

20.9. ਅਗਵਾ ਜਾਂ ਅਪਹਰਣ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਛੁਪਾਇਆ ਜਾਂ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

20.10. ਚੋਰੀ, ਜਬਰ-ਵਸੂਲੀ ਜਾਂ ਡਕੈਤੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਚੋਰੀ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਂ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

20.11. ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਗਬਨ ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਭੰਗ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਵੱਲੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾਂ ਹਿਸਾਬ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੋਵੇ।

20.12. ਚੋਰੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਸਮੇਤ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਚੋਰੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੋਲ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਇਹ ਚੋਰੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। (ਨੰਬਰ 8 ਤੋਂ 12 ਤੱਕ ਧਾਰਾ 181 ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ)

20.13. ਧੋਖਾਧੜੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਜੇਕਰ ਪੱਤਰਾਂ ਜਾਂ ਟੈਲੀਕਮਿਊਨੀਕੇਸ਼ਨ ਸੁਨੇਹਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਪੱਤਰ ਜਾਂ ਸੁਨੇਹੇ ਭੇਜੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਣ।

20.14. ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਬੇਈਮਾਨੀ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ।

20.15. ਵਿਆਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੁਝ ਅਪਰਾਧ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਧਾਰਾ 494 ਆਈਪੀਸੀ (ਪਤੀ ਜਾਂ ਪਤਨੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਿਆਹ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 495 ਆਈਪੀਸੀ (ਪਹਿਲੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਛੁਪਾਉਣ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 494 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨਾ) ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਪਰਾਧੀ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਨਾਲ ਆਖਰੀ ਵਾਰ

ਨਿਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। (ਨੰਬਰ 13 ਤੋਂ 15 ਤੱਕ ਧਾਰਾ 182 ਵਿੱਚ ਪਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ)

20.16. ਯਾਤਰਾ ਜਾਂ ਸਫਰ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਚੀਜ਼ ਉਸ ਯਾਤਰਾ ਜਾਂ ਸਫਰ ਦੌਰਾਨ ਲੰਘੀ ਹੋਵੇ। (ਧਾਰਾ 183)।

20.17. ਧਾਰਾ 219 (ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕੋ ਕਿਸਮ ਦੇ ਤਿੰਨ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਾਣ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਇੱਕੋ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ), ਧਾਰਾ 220 (ਇੱਕੋ ਸਿਲਸਿਲੇ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕੋ ਨਾਲ ਵੱਧ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕੋ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਾਉਣ) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 221 ਅਧੀਨ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲੇ (ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਸ਼ੱਕੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ), ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਯੋਗ ਹੋਵੇ। (ਧਾਰਾ 184)।

21. ਸੈਕਸ਼ਨ 177 ਤੋਂ 184 ਤੱਕ, ਜੋ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸਬੰਧੀ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਦੇ ਇਲਾਵਾ, ਕੋਡ ਦੇ ਚੈਪਟਰ XIII ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਸੈਕਸ਼ਨ 185 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਟਰਾਇਲ ਲਈ ਕਮਿਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਜਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੈਸ਼ਨ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਵਿੱਚ ਟਰਾਇਲ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 186 ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ, ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇੱਕੋ ਜੁਰਮ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜੁਰਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਟਰਾਇਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਟਰਾਇਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 187 ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਬਾਹਰਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਜੁਰਮ ਦੀ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਟਰਾਇਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 188 ਅਤੇ 189 ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਾਹਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੁਰਮਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਹਨ।

34. ਸੈਕਸ਼ਨ 177 ਤੋਂ 184 ਤੱਕ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

35. ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਹਾਲਤ ਜੋ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ, ਉਹ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੀ ਲਈ ਸੈਕਸ਼ਨ 44(1) ਇੱਕ ਨਾਨ-ਓਬਸਟੈਂਟੇ ਕਲੋਜ਼ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 44 ਅਤੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 177 ਤੋਂ 184 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਸਵੀਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

36. ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸੰਯੁਕਤ ਯੋਜਨਾ ਸਮਝ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 44 ਦੇ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ (1) ਦੇ ਕਲੋਜ਼ਾਂ (ਅ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਹੀ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੁਰਮ ਦੀ ਟਰਾਇਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਵੇਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਿਡਿਊਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜੁਰਮ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਉਸੇ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨੇ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਜੁਰਮ ਦਾ ਸੰਜੋਗ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੈ।

37. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ, ਸੈਕਸ਼ਨ 44 ਦੇ ਉਪ-ਸੈਕਸ਼ਨ (1) ਦੇ ਕਲੋਜ਼ (ਅ) ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਜੁਰਮ ਸਿਰਫ ਉਸ ਖੇਤਰ ਲਈ ਬਣਾਈ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਟਰਾਇਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਜੁਰਮ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਪੀ.ਐਮ.ਐਲ.ਏ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ।

38. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਆਮਦਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੁਝ

ਖਾਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ, ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, (i) ਲੁਕਾਉਣਾ; (ii) ਕਬਜ਼ਾ; (iii) ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ; (iv) ਵਰਤੋਂ; (v) ਬਿਨਾ ਦਾਗ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ; ਜਾਂ (vi) ਬਿਨਾ ਦਾਗ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਨਾ।

39. ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਥਾਂ ਤੇ (i) ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹਾਸਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, (ii) ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ, (iii) ਇਸਨੂੰ ਤੀਜੇ ਥਾਂ ਤੇ ਲੁਕਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ (iv) ਇਸਨੂੰ ਚੌਥੇ ਥਾਂ ਤੇ ਵਰਤ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਥਾਂ ਸਥਿਤ ਹਨ, ਉਹ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਥੇ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਲਈ, ਜਿਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਸਥਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਸਥਿਤ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਲੁਕਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਥੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

40. ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਸ਼ਬਦਾਂ "ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਆਮਦਨ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੈ "ਕਿਸੇ ਸੁਨਿਯੋਜਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਪਰਾਧਿਕ ਗਤੀਵਿਧੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ"। ਇਸ ਲਈ, ਜਿਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਇਦਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਲੁਕਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਥੇ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

41. ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਿਦ੍ਰਿਸ਼ਯ ਉੱਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਨਜ਼ਰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੁਣ ਆਓ ਅਸੀਂ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਕੇਸ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਵਰਤਨ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਲਾ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਜੋਂ ਜੋ ਕੁਝ ਅਟੈਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਨਵੀ ਮੁੰਬਈ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਧਨ-ਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਅਪਰਾਧ, ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

42. ਪਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ (i) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਆਮਦਨ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਛੇ ਵੱਖਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲੁਕਾਉਣਾ, ਕਬਜ਼ਾ, ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ, ਜਾਂ ਵਰਤੋਂ ਆਦਿ।

43. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ, ਉਸਨੇ ਅਪ੍ਰੈਲ 2020 ਤੋਂ ਸਤੰਬਰ 2021 ਤੱਕ ਆਨਲਾਈਨ ਕ੍ਰਾਊਡਫੰਡਿੰਗ ਪਲੇਟਫਾਰਮ “ਕੇਟੋ” ਤੇ ਤਿੰਨ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਦਲੀਲਾਂ ਤੋਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ (i) ਕਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਫੰਡ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੇ; ਅਤੇ (ii) ਦਾਨੀ ਕਿਥੇ ਸਥਿਤ ਸਨ।

44. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦਾ ਬੈਂਕ ਖਾਤਾ ਐਚ.ਡੀ.ਐਫ.ਸੀ. ਬੈਂਕ, ਕੋਪਰਖੈਰਨੇ ਬ੍ਰਾਂਚ, ਨਵੀ ਮੁੰਬਈ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, ਉਹ ਅੰਤਿਮ ਮੰਜ਼ਿਲ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਸਾਰੇ ਫੰਡ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ ਲਈ, ਨਵੀ ਮੁੰਬਈ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਉਹ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿਥੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਧਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਲਿਆ ਗਿਆ (ਜੇ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਹਨ)। ਇਸ ਲਈ, ਨਵੀ ਮੁੰਬਈ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਥਾਂ ਹੈ ਜਿਥੇ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਛੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਭਾਵ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ (ਜੇ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹਨ) ਵਰਚੁਅਲ ਮੋਡ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼/ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਨਲਾਈਨ ਪੈਸੇ ਭੇਜਣ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹੈ। ਜੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਅਸਲ ਭੌਤਿਕ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ। ਚੂੰਕਿ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਵਰਚੁਅਲ ਦੁਨੀਆ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਆਨਲਾਈਨ ਪੈਸੇ ਦੀ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕਿੱਥੇ ਤੋਂ ਹੋਈ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੈਂਕਰਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਪਤਾ ਹੈ।

45. ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਮੰਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਧਨ (i) ਛੁਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਾਂ (ii) ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਾਂ (iii) ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ; ਜਾਂ (iv) ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਵਾਲ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਸਬੂਤ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੌਸ਼ਿਕ ਚੈਟਰਜੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ 38 ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ ਉਪਯੋਗੀ ਹੋਵੇਗਾ

ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ: -

"38. ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਇਹ ਹੈ:

38.1. ਕਿ ਕਿਸੇ “ਅਪਰਾਧ” ਜਾਂ “ਅਪਰਾਧੀ” ਨੂੰ ਅਜਮਾਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ, ਸਬੂਤ ਰਾਹੀਂ ਸਥਾਪਿਤ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

38.2. ਕਿ ਜੇ ਮੁੱਦਾ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 177 ਤੋਂ 184 ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

38.3. ਕਿ ਇਹ ਸਵਾਲ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਉਠਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਅਜਮਾਇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਬੰਧਨਕਾਰੀ ਹੈ।”

46. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਉੱਤੇ ਹਾਂ ਕਿ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਥਾਨ/ਸਥਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਗੰਭੀਰ ਤੱਥਾਤਮਕ ਵਿਵਾਦ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸਵਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਉਠਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਥਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਜਿਥੇ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ,

ਯਾਚੀ ਨੂੰ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਖੇਤਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤੀ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ, ਇਹ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਖਰਚੇ ਦੇ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅੰਕਿਤ ਜੈਵਾਨ
(ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਹਰਸ਼ੇਦ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਮਹਿੰਦਰ ਯਾਦਵ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ.)

ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate